

A haragosok

I. Felvonás

Szembe levő két ház – egyik a Baltaié – másik a Gödriné, egyik előtt kis léckerítés – fenyőfa – másik előtt kis pad

Szereplők: Gödri gazda – Baltai gazda – Mózsi – Bálint, Juliska – esküdt, bíró – csendőr – ügyvéd – szolgalegényke – Istók bá – Piroska – Katica, Boriska – Évi, két asszony: Erzsók, Tézsi

Háttérbe gyümölcsfás kert – azon túl a szérús kert

Juliska: (aki a padon ül – fejét lehajtva majd figyelve felemelkedik) Úgy hallom a lányok jönnek – oh bár ne értem jönnének – úgy sincs semmi kedvem velök menni a rétre. Ma olyan nagyon szomorú vagyok.

(Kívülről énekelve jönnek a lányok – Piroska, Katica, Boriska, Évi beérve elhallgatnak, majd Juliskához jönnek.

Piroska: Juliska – Juliska – érted jöttünk

Katica: Megyünk a rétre labdázni – ma olyan szép idő van

Boriska: (megfogja Juliska kezét) Te is gyere velünk Juliskám!

Évi: (magyaráz, tapsol) Jaj de jól fogunk mulatni – labdázunk, aztán ha meghallják a legények, hogy hol vagyunk, tudom ők is oda jönnek – már ők így szoktak minden vasárnap

Piroska: S meglátod, Juliska még táncolunk is velük majd – ha csak úgy énekszóra is!

Katica: Vagy füttyszóra - tudod az a Mózsi be pompásan tud füttyölni – éppen úgy lehet táncolni, mint cigány muzsikára

Juliska: (csüggedten hallgatja hol egyiket, hol másikat) Mózsi? Nem füttyöl ma nótát Mózsi, sok neki a bánata, a bújá lányok! – S én sem tudok ma veletek menni, mint más vasárnap délután.

Boriska: Mi az? Miért vagy ilyen bánatos Juliskám? (megöleli)

Évi: Hagyd el Boriska – hiszen úgy is tudod te is, hogy miért búsul Juliska! – De hagyd el – (Juliskához) a jó Isten, ő majd megsegít, s minden rendbe jön, meglásd!

Boriska: Igen, igen, tudom, azok a szigorú apák! Miért is van, hogy az öregek nem értik meg a fiatalokat soha!

Piroska: Azért Boriska – mert ők már rég voltak fiatalok s el is felejtették, hogy hogy volt akkor.

Katica: No de ilyen makacs haragosokat még senki sem látott, mint a Juliska és a Mózsi édesapja – s szegények, ők a fiatalok isszák meg a levét a sok pörlekedésnek.

Juliska: Hagyjátok a mi bánatunkat, még a ti jókedvetek is elveszi! Ti csak menjetek játszani, mulatni. Ahogy Évikém, te mondtad - engem se hagy el az Isten, s majd másképp lesz. Most csak menjetek, aztán máskor én is véletek megyek!

Piroska: Te Juliska – tanultunk egy szép új éneket, azt legalább hallgasd meg – aztán megyünk, mert már eddig várnak a többi lányok a réten.

(a lányok összefonódva énekelnek, Juliska hallgatja, s mikor megismétlik ő is velük énekel a végére a lányok elköszönnek.

Mind: Isten veled Juliska. (elszaladnak) Juliska is kikíséri majd visszajön.

Mózsi: (a tulsó ház ajtaján kilép – a kerítés mellett) a szomszédék háza felé nézeget.

Csak bár egy pár pillanatra megláthatnám! Csak egy rövid pillantást vethetnék rá. (elgondolkozva – szaggatottan beszél) Oh, mert olyan ritkák azok a boldogságos percek, amikor az én szívem bálványát, kis menyasszonyomat közelről is láthassam – vele beszélhessek! Hisz ellenünk van esküdve ég és a föld. – Ellenünk van tán még a jó Isten is. – Pedig mennyit kérem a mindennapi imádságomba, hogy adja nekem az én bálványomat – kicsi Juliskámat, de hiába minden (kűnn Juliska énekl halan az előbbi éneket) De hallgasd, ő az, - énekel!

Juliska: (jön vissza, közben megáll, s a kiterített kötényit, zsebkendőit szedegeti le a kötélről, énekel)

Mózsi: (a fenyő mögött hallgatja, - nézi, aztán kilép) Jer közelebb - Juliskám, addsa kezed! Végre találkozhatunk, beszélhetünk!

Juliska: (mindkét kezét átnyújtja a kerítésen) Be régen nem találkoztunk Mózsi! – Be jó hogy itt vagy – mert édesapám éppen elment a szekérral a tanyára, s legalább pár szót beszélgethetünk.

Mózsi: (Juliska kezét simogatja) Oh, be jó, mégis az Isten, hogy most együtt lehetünk – pedig az előbb békétlen szavakat szóltam Isten ellen – de tudom, megbocsátja – hisz olyan nagy az én bánatom.

Juliska: (szemét törli, egyik kezét Mózsi fogja) Én is annyit sírok – búsulok Mózsi, s mindig csak szegény jó édesanyám jut eszembe – ha ő élne, tudom ő eloszlatná ezt a sok akadályt az életünköl, ő meg tudná engesztelni az édesapám szívét irántatok, s akkor a mi boldogságunk előtt nem lenne akadály.

Mózsi: Igazad van Juliskám, keserves az árva sorsa, érzem én is – tudom én is, hisz én is anya nélkül nőttem fel, mint te. Tán azért is szeretjük egymást ilyen nagyon, hogy közös a sorsunk. S csak ez áldatlan régi harag ne lenne apáink között, az atyafiságos osztozkodás, a vagyon – a föld felett való örökös per! Hisz csak az ügyvédeknek keresünk, mi is, ti is - az örökös

perköltés – veszekedés – vádaskodás. Oh, bár lennénk mind a ketten, szegényebbek a templombeli egéernél – csak lenne apáink között már egyszer békesség! Lehetnénk már egyszer egymáséi – boldogok lennénk mi a nagy vagyon nélkül is – akár egy kis kunyhóba is! (Juliska kezét szívéhez szorítja)

Juliska: Igen, igen Mózsikám. Bár úgy lehetne! Csak legalább Bálint testvérem már haza jöjjön! – Ő tudom, segítene a mi bajunkon – hiszen téged is éppen úgy szeret, mintha testvére lennél! De jaj, - hallod szekér zörög! Apám jön a tanyáról!

Mózszi: Igen, igen – biztosan jön az öreged! Szaladj Juliskám, itt ne érjen mellettem. (Juliska a házba szalad)

Bálint jó, kézi táskával. Mózszi nagy örömkialtással átugrik a kerten.

Mózszi: Halló – halló – Bálint, kérlek Bálint – állj meg!

Bálint (meglepve) Te vagy Mózszi? (megöleli) Ó, édes barátom.

Mózszi: (elveszi a táskát) Hozott Isten – ó mennyire örvendek, hogy végre itthon vagy!

Bálint: Vártatok Mózszi? bizony már jó ideje elmentem, éppen másfél esztendő telt el azóta (megállnak, beszélgetni)

Mózszi: Bizony vártalak Bálint! Nem is gondolod mennyit gondoltam rád nagy bánatomban.

Bálint: Bánatod neked? Egészen megijesztesz barátom! Te, a mindig vidám, aranyos kedvű gyerek, te s a bánat? Csak nem komolyan mondod ezt?

Mózszi: Sajnos, nagyon is komoly! – De most hagyjuk ezt. Beszélj inkább magadról! Tudom, hallottam másoktól, hogy a papi iskolából téged, kiténtetésből kiküldöttek idegen országokba tanulni!

Bálint: Igen, igen Mózsikám! Aztán majd mesélek neked sokat a tanulmány utamról, az idegen országok szokásairól, népéről, kultúrájáról – de most azt mond el nekem kicsi barátom, mi az mi neked bánatot okoz?!

Mózszi: Hát igen! tudod Bálint – de nem is kellene neked most erről beszéljek.

Bálint: Hát most már az idősebb rokon bátya jogával élek, s követelem, hogy őszintén beszéld el, mi fáj neked?

Mózszi: Jól van, ha már így van, elmondok mindent! De tudom neked is rossz érzést fog okozni. Azonban lehet, te segíteni is tudnál rajtam! Te már olyan okos, komoly fiú vagy, hogy tán valamiképpen hatni tudnál a mi örök haragú apáinkra! Mert az főképp az én bánatom oka, hogy nem lehet őket egymás irányába – talán soha - megengesztelni! Csak ha te Bálint, meg nem tudod tenni a csudát!

Bálint: Igen – az ő régi haragjuk! A per, mit már harmadik generáció folytat. A birtok, a föld elosztás átka!

Mózsai: Egész gyermek életünk keserősége volt az az ádáz harag – s úgy látszik – egész életünknek is ez lesz a megrontója, - csak, ha valamiként Isten nem változtat ezen a helyzeten.

Bálint: De hát mi történt újabban, - mond Mózsai!

Mózsai: El is mondom hát neked Bálint, hisz te meg fogsz érteni engem! Te jó voltál mindig hozzám, egyszerű, tudatlan földműves fiúhoz, - művelt, tanult létedre sem néztél le soha. – Szegény jó anyám halála után csak te voltál vigasztalásom! Jó barátom voltál – oktattál, tanítottál mindig! – Te voltál csak, kihez őszinte szóval tudtam lenni! S most is csak Te vagy!

Bálint: Mózsai, édes öcsém, barátom (megöleli szeretettel) mond el hát csak nyíltan minden bajodat!

Mózsai: Nehezen jó a beszéd, erről a dologról, de hát halljad. Tudod, az öregek – hogy ők mindig azt keresik, hogy hogy kössenek bele egymásba, a másiknak gyerekébe, marhájába – tán még a malacát is ellenségnek nézik a másiknak, mindkettő!

Bálint: Tudom, tudom, így volt ez ez mindig! de csak folytasd.

Mózsai: A múlt hónapban történt aztán, hogy az öreged a fenyvesből több szálfát vágatott, s a fűrészre akarta küldeni, hogy deszkát vágjanak belőle! Tudod egy napi járó ide az erdő – hát mikor kimegy szekérével a fa után, látja hogy egy szekérre való fa hiányzik! – Mi is szoktunk kijárni fáért, mivel nekünk is van az övé mellett erdő jussunk, hát rögtön kész volt minket vádolni! Az az, hogy egyenesen engem gyanúsított meg a lopással! Éppen vasárnap – mikor legtöbben járnak – támadott meg az úton, hogy ilyen, megy amolyan fattyú – meglopom a fáját. Meghallotta az édesapám, előjött – na még csak akkor lett hadd el hadd! Kezdték előlről a régi dolgot! Még a nagyapáink bűnei is mind elő kerültek hamarjában. A két öreg – mindenik a maga kapujában állva épületes veszekedést művelt! Hogy így perelte el, úgy károsította meg az apám nagyapja az apád nagyapját – s a te apád nagyapja az én apámét. Átkozódás, szitok – hogy csak úgy füstölt a levegő is. Én csak hallgattam... mit tehessek a nagy szóviharban? De nem úgy bezzeg Juliska! Tudod ő milyen erélyesen tudott fellépni, ha az igazságot kellett védeni! – Oda állt apád elé s vállára téve kezét hatalmasan védeni kezdett engem.

Hogy úgymond - ő mindjárt bebizonyítja, hogy én nem is hozhattam el fát, - nem is voltam otthon, mikor a fa elveszett – mert akkor három napig oda voltam a lovakkal a vásárba; az ökreink fenn vannak a havasi legelőn! S ez mind így igaz is volt, de nekem, hogy Atyád így hirtelen kitámadt, még időm sem volt magam védeni!

Bálint: Ugyan? A Juliska? S a te védelmedre Mózsai? Hiszen gyerekkorotokban nyílt ellenségek voltak?

Mózsai: Hát az már régen volt! Most már nincs úgy. Hogy te elmentél, neki sem volt senkije, kivel bizalmasan szóljon. Aztán – aztán nem is tudom, hogy volt, hogy is mondjam el! – Előbb csak úgy néha, azért találkoztunk, hogy rólad beszélgessünk. Aztán lassan felém hajolt a szíve.

Bálint: S te Mózsikám?

Mózsai: Én? Hát én már régóta, tán mióta az eszemet tudom, úgy nézem őtet mint bálványképet, kihez csak imádkozni lehet!

Bálint: Na barátom! Ilyen meglepetés! De hát te az én csitri húgomról úgy beszélsz, mint mint nagylányról?! Arról a gyerekről.

Mózsai: Gyerek. Dehogyan gyerek. Nagylány lett ő az esztendő alatt, míg te oda jártál! Úgy kinyílt, mint a gyöngyvirág az erdőbe – egy napról a másikra ahogy kinyílik. (lelkesedve) Olyan is ő mint a gyöngyvirágszál. Édes, gyönyörűség. – Nem lehet ránézni józan ésszel. – De hát hiába minden. (fejét búsan lógatja)

Bálint: Mózsai fiam, - már most értem bánatodat! Szeretted a kicsi húgomat, reményed azonban nincs, hogy elnyerhesd őt, - az öregek háborúskodása miatt! – De hát bízni kell a jó Istenben ki megsegíti az igazán benne bízókat. – Én azonban - megígérem itt neked, hogy mindent megteszek, ami lehetséges. Mert Mózsikám, ki sem mondhatom, mennyire örülök, hogy kiket én úgy szeretek, - testvérem, s legjobb barátom egymásnak adták szívöket. Ismerlek téged barátom, s tudom, hogy jobb férjet Isten nem rendelhetne neki náladnál! Csak az öregek – az öregek!! De hátha a ti hűségetek meglágyítja őket is.

Mózsai: Nem ismered te akkor őket, ha azt reméled Bálint. – De most már csakugyan az édesapád szekere zörög. Megyek is, s hogy ne kelljen vele találkozni, erre a szérúskert felé megyek. (- s, illa berek – el a hátsó kapun!)

(Bálint a házba megy. Előtérben előjő jobbról/balról két asszony. Összetalálkoznak)

Trézsi: Hová, hová komámasszony?

Erzsók: Erre az alszegbe le, nénémasszony!

Trézsi: Jaj de megvékonyodott a komámasszony mióta nem láttam.

Erzsók: Nem is lehet mindenki olyan terjedelmes, mint néném asszony, el is énekelhetném, hogy, ugyan bizony néném asszony, hogy kend ilyen kövér asszony, hogy tudott így elhízni. Bizony fújja el akkor azt is utána lelkem, hogy lám én milyen sovány vagyok, mint a gyertya úgy elfogyok ebbe a nagy melegbe... (Énekelnek, előbb Trézsi néni, aztán Erzsók aztán letelepednek a kispadra)

Erzsók: Úgy, úgy na de azt hallotta-e nénémasszony, hogy a Baltaiék úrfi fia haza jött?

Trézsi: Nem csak hallottam, de a tulajdon két szememmel láttam is jönni a szekéren.

Erzsók: No, azok is jó veszekedős népek, a Baltaiék meg a Gödriék! Hallotta-e hogy mit mondnak..

Istók: (részegen gajdol) Nem aludtam három éjjel, három nap... Haza mennék, hej (énekel, tántorog)

Erzsók: (szidva) Ejnye, vén részeges korsója!

Trézsi:(felugranak) nem szégyelli magát, világ csúfja, vén gézengúz!

Erzsók-Trézsi (egyszerre) Menjen az emberek szeme elől!

Istók: (tántorog, pipáját tömködi) Megyek no, megyek már, itt a Baltai uram portáján a boglya tövin meghúzom magam, s legalább elszívom ezt a jó pipadohányt. Látjátok, milyen szép új cseréppipám van, még lófő is van rajta, láttatok-e még ilyet? No nem hiszem! Nincs ilyen pipa az egész faluban halljátok-e? csak az öreg Totóknak, halljátok-e? ...Nem aludtam három éjjel....(eltántorog a szérűskert felé)

Asszonyok: Még meggyújt ott valamit a vén gazember

(Baltai gazda jön a háttérből, látja Mózsit a szérűs kerten át szökik)

Baltai: (nagyot kiált) Mit keress hé az én portámon Gödri Mózsi? Azt a bercimpánputidat, az én kertemen ne szökdöss, hé!

Bálint: (kilép a házból) Apám, apám

Baltai: Mi az fiam, - hát te megérkeztél? (megöleli) Hosszú utadból Isten haza vezérelt. Hála legyen neki! Juliska, Juliska, itthon a Bálint fiú. Lám micsoda derék ember lett belőle! Nem hiába került annyi tenger pénzembe! – (Be a házba)

(Trézsi néne s Erzsók néne az előtér sarkába fontoskodva sugdosódnak)

Trézsi: S hát azt hallotta a komámasszony, hogy mit beszélt a Küsné komám?

Erzsók: Mit – mit nénémasszony?

Trézsi: Hát hogy - azt mondja – a Baltai gazda lánya a Gödri fiút szereti!

Erzsók: Én is hallottam ám, hogy a Mózsi fiú erősen jár a lány után! (kezét összecsapja) Na, még ebből lesz aztán szép dolog, ha megtudják az öregek.

Trézsi: (ijedten csapkod a tenyerével) Uram fia – tán nem tűzért harangoznak (közben hallatszik a félrevert harang, közben fellobban a tűz a Baltai szérűs kertjében)

Trézsi, Erzsók: (sivalkodva kapkodnak)Tűz, tűz van.

(Többen mindenfelől szaladnak vizes edénnyel. Nagy lótás-futás)

Függöny

II. felvonás

1. jelenet

Szép zöld mező, fák, bokrok

Szereplők: Bálint, Juliska, Istók, Pásztor fiú, 2 lány

Istók: Na de még ilyen szerencsétlenség is rég nem érte szegény vén fejemet. Nem elég, hogy a korcsmából kidobtak, azok a nyelves fehérnépek lefalángattak, de még a drága szép pipámat is elveszítettem valahol. Hol vészett el, mi lett vele, nem tudhatom. Keresem, keresem mindenfelé, de sehogy sem jut eszembe, hogy hol is volt nálam utoljára. Pedig, hogy gyújtottam, s égett is fajinul, arra emlékszem. De hogy hol voltam vele, mit csináltam azt már nem tudom. (Gondolkozik, - keresgél a földön) Reggel lehetett, mikor felébredtem. Még pedig a kertek alján a sánc martján! De hogy tegnap volt-e ma, vagy ma van tegnap - azt már igazán nem tudom! Azaz hogy - no hogy is volt csak... Mikor az Icig zsidótól kidobtak, akkor délután volt az idő - s mikor felébredtem, felfelé haladt a nap az égen! (Keres, majd leül a bokor mellé) Nincs, nincs, a drága lófejes szép pipám nincs. Így van ez, ág is húzza a szegényt! (búsan üldögél a bokor mellett)

2. jelenet

(Bálint és Juliska lassan sétálva jönnek)

Juliska: Hadd el Bálint, édes jó testvérem, ne is vigasztalj engem – úgy is hiába való! Mikor minden remény, mit a boldogságunkhoz fűztünk, örökre oda lett – akkor hiába való a vigasztalás. (sír)

Bálint: (Juliska fejét simogatja) Ne sírj kicsi húgom, - na, ne sírj! A szívem szakad meg, ha látom. Hiszen a jó Isten csak ránk tekint, - s minden jobbra fordul – meglásd!

Juliska: Oh, Bálint, tudom én, hogy jó az Isten, és bíztam is én mindig ő benne! De mit tegyek most, mikor azt látom, hogy minden ellenünk fordul! Szegény Mózsí, ki soha senkinek nem vétett, most, mint gyújtogató van tömlöcbe zárva! És ha bebizonyul is az ő ártatlansága – elszakít egymástól az, hogy az én apám okozta neki ezt a szégyent. Soha az ő apja meg nem fogja azt bocsátani, s bele nem egyezik házasságunkba! Pedig mi már rég jegyesnek tekintjük egymást. Mióta egymásnak fogadalmat tettünk, mindig reméltük, hogy eljön az idő, mikor meglágyíthatjuk apáink szívét, - de most már a remény is elveszett! Ahogy felgyúlt a szérű – ahogy felcsapott a lángja, minden reménységünket porrá égette. (sír)

(Istók a bokorban figyelve hallgatja – majd, mint ki most eszmél, homlokára üt, s felugorva gyorsan ki indul)

Bálint: Nem szabad így elveszítened a reménységed. Juliskám, - igaz most sötétnek látszik előtted a jövő – de Isten jó – ő meg fog segíteni most is, csak hittel, bizalommal fordulj hozzá, imádkozva, s az ő segítségével minden jóra fordul. Nem lehet az, hogy Mózsira a bűn rá bizonyulna! – S ha egyszer apánk is meg fog győződni arról, hogy őt ártatlanul vádolta, - ő is

igyekezni fog majd mindent jóvátenni! Hisz nem rossz ember a mi apánk Juliska! Istenfélő, becsületes! Csak ez a régiektől örökölt perlekedési kedv, ez a hibája neki! Még az ő nagyapja megkezdte ezt a birtokpert az édes testvére urával, Gödri Mihállyal – s azóta apáról, fiúra száll a per!

Juliska: Tudom, tudom, így van ez! S minket tesz éppen szerencsétlenné az ő gonosz örökségük. Mózsit is, szegény – mióta apánk minden ok nélkül a falopással is megvádolta, - egészen el van keseredve. Nem is tudom, hogy édesapám is – minden bizonyíték nélkül, hogy is vádolhatta meg Mózsit! Be is perelte már lopásért. Ügyvédkézre adta! – S Gödri bátya is beperelte őt rágalmozásért! – S most meg ez az újabb vád szegény Mózsira! – Istenem,- Istenem! (sír)

3. jelenet

Pásztorfiú sietve jön a baloldalon, észre sem veszi, míg meg nem szólítják.

Bálint: Ni, a Gödriék bojtárja! Hová szaladsz Petyka?

Pásztorfiú: Futok, - szaladok Gödri uramért a tanyára. Tegnap óta ott búslakodik a fiáért! Azt mondi, szégyell az emberek közé jönni, hogy az ő fiát a tömlöcbe zárták! – De most már haza kell neki jönni!

Bálint: Mi az Petykó? Tán valami újabb baj van?

Pásztorfiú: (futtába szól vissza) Nincs, nincs! S tán mi volt is, elmúlik már! Megkaptam a részeges Istók bá pipáját, elégve a pernye között, - s az Istók bá is az imént futott a falu felé és azt kiabálja – hogy aszondi – eresszék ki a Gödri fiút – mert nem az volt a gyújtogató! S hogy megy ő a bíróhoz, s megmondja, ki volt a gyújtogató! (elfut)

Bálint: (élénken, nagy örömmel) Hallod Juliskám! Hallod? Látod, jóra fordít Isten mindent, s kiderül az igazság!

Juliska: Nem, nem tudok én már hinni semmi jóban! (reménykedve) De mégis – hátha – hátha!

4. jelenet

Négy leány jó sietve, még kívülről kiált:

Piroska: Hol jársz Juliska, jer hamar haza, hallod mi történt?

Boriska: Juliska, Juliska – téged keresünk: jer hamar ne búslakodj többet! (egyszerre)

Évi: (megfogja Juliska két vállát) Te-te – Mózsit már szabadon is eresztették – nincs már baj Juliska!

Juliska: (nagy örömmel – kezét összecsapja) Mi van – te – mi van? Mondjatok már valami okosat is, ne csak kiabáljatok!

Katica: (Évit eltaszítja – ő fogja meg Juliskát lelkendezve) Hát az történt, hogy...

Piroska (közbevág) Az hogy kiderült az ártatlansága.

Juliska (az égre néz – összefogott kezét felemeli) Hála neked jó Istenem! De hát szóljatok már,

Boriska: (Évi akar szólni – Boriska eltolja, nem engedi szóhoz jutni) Hadd el Évi – én mondom – a bíró úr kiment - ahogy ő mondja, a tűz színhelyére szemlét tartani. Oda mentek hát sokan bámulni – oda Trézsi néne és Erzsók néne is – s ahogy ott keresgélnek, egyszer csak a Petykó bojtár felvesz valamit a földről – a pernyéből.

Év:i (belevág szavába) S hát egy pipát kapott, amiből a tűzben kiégett a csutora. Nézik Trézsi nénének is, s hát megismerik az Istók bá pipáját.

Piroska: Igen a lófejes pipáját!

Boriska: Igen – mert mondják a néniék – hogy még meg is mutatta nekik Istók bá a szép lófejes pipáját.

Katica: S igen, még arra is emlékeztek Trézsi néniék, hogy látták a szerűs kertbe bé menni Istók bát, hót részegen –tántorogva – nótázva!

Juliska: (összekulcsolt kézzel, izgatottan figyeli szavukat) Jaj Istenem – s aztán mi volt? Hogy volt? Na?

Piroska: De ez mind semmi – hanem ami fő – odajött Istók bá – nem is volt nagyon részeg már – s ő maga vallotta, hogy mikor ott volt a szerűs kertbe, akart egy kicsit leheveredni – s hogy az égő pipája beesett a boglya alá.

Boriska: Tehát ő gyújtotta fel a szénát nem a te vőlegényed!

Juliska: (kiáltva) Tudtam én, hogy kiderül az igazság!

Boriska: No, látod-látod, jó az Isten, - de már most ne búsulj többet Juliska! Gyere, most fussunk haza! (Mégfogja Juliska kezét)

Piroska: (a másik kezét) gyere hamar, lássad te is!

Bálint: (eddig erősen figyelt, - lassan ő is utánok indul) Hála neked Istenem, te nem hagyod el soha az igazak ügyét.

5. jelenet

Ügyvéd úr: (jön aktatáskával – sikkesen felöltözve)

Bálint: (megáll – várakozóan nézi)

Ügyvéd: Alászolgája uram! (meghajlik kissé) Nem tetszik tudni merre lakik itt ebbe a faluban egy bizonyos Baltai nevű gazda?

Bálint: (meghajlik-, kalapját megérinti) Igen uram, itt mindjárt – tessék csak! (kezével arra mutat) De mi járatban van uram? Különben én a Baltai Mihály fia vagyok – (bemutatkozik, meghajolva) Baltai Bálint tanuló!

Ügyvéd: Örvendek – doktor Balog – örvendek (kezelnek)

Bálint: Örvendek – Tehát apámat keresi uram?

Ügyvéd: Igen – igen kérem a beadott peres ügy újabb felvétele végett küldött ki a főnököm.

Bálint: Talán a pörlekedés már felesleges is, ügyvéd úr kérem...

Ügyvéd: (szavába vág) Mit, hogy felesleges – hogy felesleges? A pör – a pörlekedés – hogy az felesleges? Hát hová lesz akkor az igazság – ha így beszél a mai fiatalság? – És mi lesz akkor az én fizetésemmel – az én salláriumommal? Kérem – én már dolgoztam ez ügy darabban a Baltai kontra Gödri pörön – én már három felszólítást írtam meg ez ügyben – hat-hat sor mindenik – az ár húsz pengő – az annyi, mint hatvan pengő – és hát még a tisztelt főnököm – kérem – az ...

Bálint: (közbe vág, füléhez kap) Elég uram, elég, nem vagyok a többire kíváncsi, csak tessék, - erre, a többit apám intézi.

Ügyvéd: Ügy-ügy – nem kíváncsi a fiatalúr? Jó - kérem – jó. Ászógája (el)

Bálint: (utána int) Eredj, eredj – te szegény embernek piócája – de tudom Istenem, nem nyugszom, amíg ez az áldatlan családi harag meg nem szűnik. Eddig még ment, ahogy ment csak a két család vagyona, pénze úszott el a pörlekedésre – de most hogy a drága kis húgom boldogsága forog kockán miatta, most már komolyan utána fogok látni – hogy ezt a két dühös öreget összebékéltessem. Már látom, a jó Isten is segítségemre van - lám milyen szépen kiderült a Mózsi ártatlansága – már másodszor. Hiába vádaskodott rá édesapám elvakult gyűlöletében! De megyek, lássam a dolgokat – s főzzem meg az öreget. (el)

Függöny

III. felvonás

1. jelenet

(A Baltai ház előtt állnak – a községi bíró pálcával – a hites- a bojtár- előttük Istók bá – hátul egy cigány – hóna alatt hegedű – Trézsi nénék sugdosnak a háttérben. Később a többiek is.)

Bíró: (nagyon hivatalos hangon – feszesen áll) Ezennel felszólítom hivatalosan, fent nevezett Nagy Istók tettest, hogy még egyszer hivatalos személy jelenlétében is vallja be a bűnét!! Azaz – hogy hallgasson! Előbb én, a községi bíró úr elrendelem hivatalból – hogy fent nevezett esküdt menjen azonnal és vezesse elő Gödri Mózes tettest – aki azonban már nem tettes! Mert most már a saját vallomása szerint, itt ezen Nagy Istók a tettes. (Kisbíró el)

Istók: Én, én bíró uram, én tettem, azaz hogy ejtettem a pipámat a boglya tövibe! Attól gyulladhatott meg a szerű s nem a Mózsi gyerek gyújtotta meg! Engem kell elzárni bíró uram, nem őtet.

(Baltai és Bálint a házból kijönnek, Bálint apját fél karral ölelve magyaráz neki)

Gödri: (túlról érkezik) Úgy, úgy bíró uram, szolgáltasson igazságot az én ártatlan fiamnak!

(Hites és előttük Mózsi megállnak a bíró előtt)

Bíró: Én, ezen község tisztelt bírója ezennel hivatalból kiszolgáltatom az igazságot: Ugyanis nevezett Gödri Mózes – ezennel szabadlábra helyeztetik. Ugyanis ezennel bebizonyíttatik – hogy fent nevezett tüzesetben a tettes, a fent nevezett Nagy Istók – miért is ő ezennel bezártatik. (hivatalos hangon, a szövegét megnyomva, - tekintély el)

Baltai: Nem, nem bíró úr, ne zárása be ezt az okatlan vénembert. Nem kívánom én az ő megbüntetését.

Bíró: De Baltai uram, - az igazság.....

Baltai: Nem, semmi igazság – én, mint károsult azt kívánom, eresse szabadon Nagy Istókot. Eléggé meg van ő büntetve a sorstól a részegeskedésével.

Istók: Köszönöm gazduram – nem is érdemlem a nagy jószágát kegyelmednek – nem akaratomból lett a baj – de még is megérdemlem a büntetést, mert sok kárt okoztam kegyelmednek.

Baltai: Bizony jó négy szekér kerti szénámat pipálta fel – hallja...

Bálint: (az apjához unszolva) de hát szóljon édes apám Mózsinak, s Gödri bátyámnak, hisz megígérte nekem, hogy megteszi az első lépést a békülésre.

Baltai: Nehéz lesz fiam – nehéz szókat mondtunk mi többször egymásnak – s hát még az elődeink sérelmeiért?

Bálint: Apám, édes jó apám, - gondoljon rá hogy milyen nagy bűn, ha Isten parancsait meg nem tartjuk – Apám-lelkem hisz, nem egyszer olvasta el nekem a szent ígét, hogy szeresd felebarátodat, mint ten magadat. És hogy milyen áldatlan dolog ez az évszázados harag, mit a vérrokonokkal tartanak, azt édesapám is beláthatja...

Baltai: Hát igen – én sok mindent belátok, belátom hogy nem jól történt, - részemről – s éppen azért (akadozva) Mózes öcsém – ha te is, - ha ti is - belátjátok – hogy jobb lesz így, én mint idősebb, s mint belátom, ki többször és erősebben sértettem, hát mondom én felajánlom a béke jobbot úgy kendnek Gödri rokon mint, szintén neked Mózsi öcsém... (rendre kezelnek – közbe belép az ügyvéd úr, szemüveges városi uracs, hajlongva közelit)

Ügyvéd úr: Alászolgája gazduram, - alászolgálja Baltai uram, én az önök felszólítására jelentem meg – perfelvétel végett.

Baltai: (szavába vág) Kérem, kérem tekintetes ügyvéd úr, most szíveskedjék avval várni, egyéb elintézni valónk van (ügyvéd úr visszavonul, figyel)

Gödri: Igen, Baltai bátyám – hát ha kegyelmednek is azt diktálja a szíve – hallgassuk meg mi öregek is a fiatalok tanácsát kérem. – Mert azt tudom, látom, hogy az én tiszteletes Bálint öcsém szép szavaira hajlott kend nyakas természete a béke felé! (kezet fognak)

Baltai: (Mózsihoz, ki szerényen félre áll) Édes öcsém Mózes – hát – nem is tudom veled, hogy kezdjek szót! Mert érzem, tudom, nehezen bocsáthatsz meg nekem, k, tégedet gyanúsításokkal így megbántottalak! De hogy jóvátehessem a sértéseket irányodba, kérj bármit tőlem, - azonnal megadom neked!

Mózsi: (mosolyogva) Baltai bátyám, kegyelmed igen nagy ígéretet tett itt most nekem, - hátha valami igen-igen nagy dolgot kérnék....

Baltai: Újból mondom öcsém, kérj bármi nagyot, örülni fogok, hogy a sok bántást valamiképpen törleszthetem.

Mózsi: Baltai bátyám, - hátha a legdrágább kincsét kérném? Mert azt kérem én – a Juliskát – ha bátyám meg nem bánta ígéretét!

Juliska: (Oda szalad a Mózsi kezét megfogva apját megöleli) Nem, az én jó apám nem az az ember ki az ígéretét visszavonja! Ugye édesapám? (arcát simogatja) – Mert lássa édesapám – mi Mózsival már régóta nagyon, nagyon szeretjük egymást, s szent fogadást is tettünk, hogy soha-soha egymást el nem hagyjuk.

Mózsi: (szintén megragadja Baltai kezét) Igen bátyám – mind úgy igaz, ahogy Juliska mondja – s ha azt akarja, hogy ő is boldog legyen, adja nekem őt! (Magához öleli Juliskát, a továbbiakban is simogatja – Juliska vállára borul)

Gödri: Igaz, engem nem is kérdeztek meg, de azért én is hozzájárulok a fiam kéréséhez, mert hiába volt a nagy harag – az én kis Juliska húgomat mindig szeretettel néztem ám! S én is hozzájárulok annál fogva, hogy a béke közöttünk örökre meg legyen pecsételve a fiatalok házasságával.

Bálint: Szintén nagy örömemet kell kifejeznem a dolgok jóra fordultán! Így van ez jól lelkem jó Apám s kedves Gödri bátyám. Hiszen minden napi imádságunkban is az van bele foglalva, hogy bocsásd meg a mi bűneinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek! Nem a harag, nem a gyűlölség, hanem a megbocsátó szeretet kell vezérelje tetteinket. S édes jó bátyám, apám, a vér sem válik vízzé, a rokon vért megtagadni nem lehet soha! (a két öreg ismét egymás kezét fogja - Júliska, Mózsai és Bálint hárman élénken beszélgetnek)

Ügyvéd úr (öregekhez lép) Mi-cso-da? (félre) Na ez aztán a pech! Na így sem jártam még! Hogy a legjobb kliensem a szemem előtt békül ki az ellenféllel! (a két gazda közé furakodva) Kérem tisztelt uraim, ez már nem helyes cselekedet! Baltai gazduram, hogy úgy minden ügyvédi segítség nélkül megbéküljön régi ellenfelével! Hiszen éppen olyan nagy könnyelműség, mint mikor a halálos beteg orvosi segítség nélkül meg mer gyógyulni! Kérem uram, hallgassa meg tanácsomat!

Baltai: Semmi. kérem – semmi tanács, ezt már elintéztük, krámpánpuliját, - ez már úgy van jól – lakodalmat ülünk – per pedig nem lesz több!

Gödri: Így van, így – nem kell több per –s punktum. Békülünk, - s punktum!

Baltai: Kéne még több ügyvédi sallárium is a nagyságos ügyvéd úrnak? Ugye? Két ökröm ára eddig már a zsebibe vándorolt, - azt a krámpánpuliját... (elfordulva ügyvéd úrtól, Gödrit karon fogja s beszélgetnek)

Ügyvéd úr: (közönséghez fordulva, kezeit széttárja) Tessék, - hát nem vagyok én peches? Most azt tessék kérem megmondani – miből fizetem ki már most a jövedéki adómat? (fejét rázva, búsan félre)

Bálint: (a félre álló Istókhöz) Na édes Istók bátya, már most hogy Isten jóvoltából – áldassék érte szent neve – így minden jóra fordult, kendhez is volna pár szavam! El kell ismernem, minden gyarlósága mellett is jó lélek lakozik magába – hogy inkább töredelmes vallomást tett, sem hogy az ártatlant bűnhődni lássa! Ez elismerésre méltó tett volt magától! Már most arra kérem édes Istók bátya (kezét megfogja, barátságos kérő hangon) ígérje meg a mai nap emlékére, hogy nem iszik többet! Mert látja, mennyi szerencsétlenség okozója lehet a részegség! S nézze, az egészségre is káros az alkohol.

Istók: (lesütött fejjel hallgatja – de utóbbinál fejét felkapva felkiált) Mit az alkohol? – Hiszen nem iszom én kérem alkoholt! Csak a pálinkát meg a bort iszom én meg! - Mert hej, nagyon szeretem ám én a jó bort, meg a jó pálinkát!

Bálint: (kezével legyintve nevet, s tovább megy) Falra hányt borsó kendnek a jó tanács!

Öreg cigány: (hajlongva Baltaihoz megy) Kezeit csókolom gazduram: Instálom alássan hallottam a faluba a szent kibékülést, - s elhoztam a rajkókat, hogy egy szép nótát húzzanak a nagy öröme, de húzom én is, amíg ők bejönnek.

Baltai: Rajkók? Legények ezek már, öreg!

Cigány: Legínyek, legínyek. de azért csak az én rajkócskáim ők!

Baltai: (kiszól) Húzzátok hát fiúk! Hadd legyen víg a mai nap! Húzzad öreg!

(A cigányok hallgató nótát húznak, - Bálint, Mócsi és Juliska az előtérbe lépnek, s a nótát eléneklik. Közben aztán friss nóta jó, a háttérből legények, lányok jönnek elő, s párosan összefogódzva táncolnak. Ügyvéd úr is hallva a friss nótát felugrik, s elkapva Trézsi nénit, forgatni kezdi. Istók is Erzsók nénit.

Függöny